

Tá fyrstu Javnaðarfeløgin í 1925 vóru stovnaði í Føroyum: Froðbiar Sónkar Javnaðarfelag og Suðurstreymoyar Sónkar Javnaðarfelag, fóru menn at tosa um at stovna eitt floksblað.

Tá fyrstu Javnaðarfeløgin í 1925 vóru stovnaði í Føroyum: Froðbiar Sónkar Javnaðarfelag og Suðurstreymoyar Sónkar Javnaðarfelag, fóru menn at tosa um at stovna eitt floksblað.

Frammanundan vóru bert tvey bløð, — Dimmalætting og Tingakrossur, sum bæði høvdu egnar prentsmiðjur.

Tá var ikki vanligt, at fleiri politisk bløð høvdu somu prentsmiðju, og hugsaðu javnaðarmenn sum so, at um teir skuldu fáa teirra politisku sjónarmið út til fólk, so noyddust teir at útvega sær eina prentsmiðju og byrja blaðútgávu.

Undangongumenn í hesum vóru Morentius við Stein og Petur M. Dam, sum saman við øðrum fóru undir fyrireikningar til hetta tiltak. Við stuði frá danska Sosialdemokratiska flokkinum fingi teir í lag at tann gamla pressan á Frederikshavns Socialdemokrat varð sett upp í Losjúhúsum í Havn, har flokkurin hevði leigað sær innivist.

Anton Nielsen, blaðstjóri á Frederikshavns Socialdemokrat, kom á vári 1927 til Føroya, og við sær hevði hann ein montør, sum setti pressuna upp. Blaðstjórinn legði fyrstu blaðini tilrættis saman við Morentius við Stein, ið fekk starvið sum blaðstjóri á nýggja floksblaðnum Føroya Sosial Demokrat. Fyrsta eintakið kom út 24. mei 1927.

Við prentsmiðjuna fingi tveir mans arbeiði í fyrstuni. Hetta vóru Bethuel Z. Jensen, prentari og Carl Karbech Mouritsen, prentaralærlingur.

Ósemja

Carl hevði verið í prentaralæru á Dimmalætting frá 1924—26, men tá ósemja tók seg upp millum prentarnar og blaðstjórinn á Dimmalætting í 1926, vóru allir prentarnir uppsagdir, men fingi í boði at sleppa aftur til arbeiðis, um teir søktu arbeiðið av nýggjum.

Hetta vóru tað fleiri av prentarnum, sum ikki vildu lata sær bjóða og úrslitið av hesum varð, at prentarnir leitaðu upp onnur arbeiðspláss, eins

Fyrsta prentsmiðjan hjá Sosialinum hevði til húsa við Tinghúsvegin, har Javnaðarflokkurin leigaði sær innivist í Losjúni í nokkur ár.

Teir skrivaðu bløðini um dagin — vit prentaðu um náttina

Í samband við at Sosialurin nú fer undir at prenta blaðið á egnu prentsmiðju í nýggja blaðhúsinum á Argum, hava vit leitað aftur í tíðina og tosa við teir prentarar, sum vóru við frá byrjanini 24. mei 1927, tá Sosialurin kom út á fyrsta sinni.

Nógvar royndir hava verið gjørdar til tess at fáa Sosialinum haldgott grundarlag at virka undir, og hóast ikki altíð hevur gingið so væl í hond, so eru tað hesar royndir ið skaptu møguleikan at fremja tað virksema, sum nútíðar blaðútgávan byggir á.

Greinin snýr seg ikki bert um prentsmiðjurnar frá byrjanini í 1927, men eisini um teir menn, sum lögdu lunnar undir nútíðar blaðvirksemi.

Uttan teirra hegni vóru vit ikki komin so langt á leið, — hvat viðvíkir teknisku útbyggingini innan føroyska blaðheimin í dag.

og nýggjar prentsmiðjur vóru stovnaðar.

Jógvan Rasmussen, ið var ein teirra, sum ikki vildi biðja um arbeiðið aftur á Dimmalætting, fekk H.N. Jacobsen Bókahandil at stovna litla prentsmiðju, har hann í byrjanini arbeiðdi einamallur, men seinni, tá henda prentsmiðja bleiv viðkað, settu fleiri prentarar í arbeiði.

Carl, sum framvegis var lærlingur hevði roynt at fáa lærupláss á Prentsmiðjuni Fram í Bøgtu, har Tingakrossur varð prentaður. Eldri bróðir hansara Poul Karbech Mouritsen (vanliga nevndur Karbech) hevði verið á hesi prentsmiðju í fleiri ár, men tá ikki var pláss fyri einum lærlingi, fór Carl á Háskúlan í Havn á heysti 1926.

Tá háskúlaskeiðið varð av, komu boð eftir Carl at koma á prentsmiðjuna í Losjúni.

Carl sigur við Sosialin:

Mynd av starvsfólkinum á Sosialinum í 1927.

Frá vinstri sæst: Christoffer Hansen, prentari. Bethuel Z. Jensen, prentari. Anton Nielsen, blaðstjóri á Frederikshavns Socialdemokrat, og Morentius við Stein, blaðstjóri á Føroya Sosial Demokrat.

— Tað var ikki ókunnugt fyri meg at fara á júst hesa prentsmiðju at arbeiða, tí eg var vælkendur við Javnaðarflokkin. Pápi mín, Jákup í Snikkarastovu, var við til at stovna Suðurstreymoyar Javnaðarfelag, og sum smádrongur hevði eg gingið við fundarboðum fyri flokkin. Aðrenn flokkurin varð stovnaður, varð tað dult sum mansmóð, um fundur skuldi vera, og bert tey, sum flokkurin visti stuðlaðu javnaðar-rørsluna, fingi fundarboð.

Búskapurin

Búskaparlaga vóru tíðirnar ógvuliga vana-ligar síðst í 20'um, og visti tað seg rættiliga skjótt, at blaðið gav undirskot, og at flokkurin ikki megnaði at geva blaðið út.

Bethuel Z. Jensen, sum frá byrjanini prentaði blaðið í Losjúni greiðir frá: Í fyrstuni prentaðu vit bert floksblaðið, men

seinni fingi vit ymist prentarbeiði frá Jógvan Rasmussen, prentara á Prentsmiðjuni í gamla Bókahandli, sum teir ikki vóru førir fyri at prenta, tá teir bert høvdu eina litla Heidelberg Pressu. Hetta gav so mikið, at vit kundu seta ein prentara afturat, og kom Christian Hansen (vanliga nevndur Doffa) Carl og mær til hjálpar, og vit arbeiddu nokur ár saman, til Anton Nielsen, blaðstjórinn á Frederikshavns Socialdemokrat aftur kom at vitja.

Yvirtøkur prentsmiðjuna

Anton Nielsen skuldi royna at fáa greiði á búskaparlaga støðni á blaðnum, sigur Bethuel og heldur fram: — Eg hevði tá prentað Sosialin í eitt ár, uttan at tað hevði verið møgult, at fáa lónina útgolna. Anton Nielsen spurdi meg, um eg hevði áhuga fyri atvirkta prentsmiðjuna. Flokkurin skyldaði mær so nógvar pengar, at teir vildu lata tað ganga inn í soluna av pressuni.

Hesum jattaði eg og fór tí stutta tíð eftir til Danmarkar at samraðast við socialdemokratiska flokkin um yvirtøkuna av prentsmiðjuni. Tá Anton Nielsen kom til Føroya at fáa skil á búskapinum á blaðnum, hevur tað verið ið tífarskeiði, tá Fólkatingsval hevur staðið fyri framman, tí Carl sigur frá, at menn vóru ikki í iva um, at blaðstjórinn úr Frederikshavn kom hendavegin at «agitera» fyri javnaðarflokkin.

Den frederikshavnske »rappenskralde«

— Av hesum stóðst ein orðadráttur, sigur Carl og heldur fram: — Ein havnarmaður malbar seg so leiðis, at hann kallaði

Framhald á síðu 8

Carl Karbech Mouritsen, vanliga nevndur C. í Snikkarastovu heldur, at áhugi hansara fyri prentaravirksemi kom av, at hann sum smádrongur plagdi at ganga út til beiggjan Karbech við drekka á Prentsmiðjuni hjá Tingakrossi í Bøgtu.